

SİVASLI ÂŞIKLARIN TOPRAK KONULU ŞİİRLERİ*

Dr. Doğan KAYA

İslâm düşüncesine göre Allah “Kün” emri ile kâinatı yaratmazdan evvel “elest” bezminde nur vardır ve bu emirle nurdan, nâr yani *ateş* olmuştur. Ateşten de *hava*, *toprak* ve *su* meydana gelmiştir. Allah; “İlk olarak nuru, ruhu, aklı ve kalemi yarattım.” ifadesiyle kâinattaki oluşumu ve varlıkların yaratılışını ifade etmiştir. Daha sonra bilinmek istemiş ve yeryüzünün muhtelif yerlerinden toplanan torakla eşref-i mahlukat olan Adem’i yaratmıştır. İlk insana “Adem” denilmesinin sebebi Arapça “edîm” yani “yeryüzü toprağı” denildiği içindir.¹ Bu İbranice “toprak” manasındaki “Adama” kelimesi ile müştereklik göstermektedir.

İnsanın aslının toprak olması; hava, su, rüzgâr ve güneşle birlikte canlılar için aslî unsur olması; canlıların önünde sonunda aslı olan toprağa dönüşmesi gibi gerçekler, toprağı daima revaçta tutmuş, baş tacı kılmıştır.

Tarih boyunca insanlar, duygu, inanç ve dünya görüşü çerçevesinde toprakla ilgili olarak düşüncelerini ortaya koymuşlar, ona bağlılıklarını sergilemişlerdir. Bu hususta âşıklar da şiirleriyle aynı tavrı sergilemişlerdir. Bu cümleden olarak hemen söylemeliyiz ki “Âşık Edebiyatında Toprak” konulu hacimli bir çalışma bizi beklemektedir. Biz bu çalışmamızda, konunun Sivas âşıklarında yansımaları ele alacak böylelikle bundan sonraki çalışmalara katkı sağlamaya çalışacağız.

Sivas, köy sayısı bakımından Türkiye’nin birinci, yüzölçümü itibarıyla Türkiye’nin ikinci büyük ilidir. Yetiştirdiği âşıklar / halk şairi bakımından da 1100 civarında bir sayıyla önde gelen illerimizden birisidir.

Sivaslı halk şairlerinin şiirlerinde “toprak” konusunu çalışırken özel arşivimizden faydalandık ve ayrıca onlarca eser müracaat ettik. Nihayetinde 30 şiir tespit etme imkânımız oldu. Bu sayı kısa sürede tespit edebildiğimiz örneklerle aittir. Elbetteki 30 sayısı nihai bir sayı değildir. Uzun zamanda ve daha çok kaynak karıştırıldığında şiir adedinin kat kat artacağı ümidini taşımaktayız.

Söz konusu şiirlerin şairleri ve özelliklerini şöyle gösterebiliriz:

Şair	Şiir Adı	Hece sayısı	Dörtlük sayısı
1. Alenî	Sen Kara Toprak	11	7
2. Ali Akış	Dostum Allah	11	5
3. Ali Kabadayı	Toprak	11	6
4. Aydın Kubatlar	Sende Var mı	8	5
5. Aydın Kubatlar	Toprak Bir Lütüftür	11	4
6. Bağrıyanık	Toprak	11	3
7. Emin Kuzucular	Toprak Ana	11	4 bent
8. Furkanî	Topraktır Toprak	11	5

* Cumhuriyet Üniversitesi ve Motif Vakfı iş birliğinde düzenlenen ve 13-15 Ekim 2017 tarihlerinde yapılan “Halk Kültüründe Toprak Uluslararası Sempozyumu”nda bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Komisyon, *Peygamberler Tarihi Ansiklopedisi*, İhlas Matbaacılık, Gazetecilik ve Sağlık Hizmetleri, İstanbul, Tarihsiz, C. 1, s. 7.

9. Garip Koçak	Kara Toprak	11	4
10. Gulyanî	Toprak	11	7
11. Haydarî	Ölüm	8	3
12. İbrahim Aydın	Toprak	11	4
13. İbrahim Doğan	Toprak Olacaksın	8	5
14. İhlasi	Ben Olsaydım	11	5
15. İhsan Ceran	Toprak	11	4
16. Kasım Ülger	Kara Toprak	8	4
17. Şevki Kayaturan	Kara Toprak	11	6
18. Ozan Derya	Toprak Olmasa	11	4
19. Ozan Derya	Neden Doymuyorsun	11	6
20. Kul Derya	Toprak	11	5
21. Ozan Derya	Yer Birer Birer	11	5
22. Meslekî	Toprak	11	9
23. Sağlam	Toprak	11	4
24. Sefil Pınar	Toprak Ana	8	5
25. Sefil Pınar	Anam Atam Kara Toprak	11	5
26. Sefil Selimî	Toprağa	11	4
27. Talip Kılıç	Toprak	11	5
28. Veysel Şatıroğlu	Toprak	11	11
29. Veysel Şatıroğlu	Aslıma Karışıp	11	5
30. Yurdağül Erdoğan	Toprak	11	5

Bu çerçevede 24 şaire ait 30 şiir tespit ettiğimiz bulunmaktayız. Bunlardan Ozan Derya'nın 4, Veysel Şatıroğlu'nun, Aydın Kubatlar ve Sefil Pınar'ın ikişer diğerlerinin de birer şiiri vardır. Şiirlerden 5 tanesi 8 heceli diğerleri 11 hecelidir. Bir tane de bent şeklinde (Emin kuzucular) şiir bulunmaktadır. Dörtlük sayıları 3-11 arasında değişmektedir. En hacimsizleri 3 dörtlük olarak Bağrıyanık'ın ve Haydarî'nin şiirleridir. En hacimli şiir olarak Meslekî'nin (9 dörtlük) ve Âşık Veysel'in (11 dörtlük) şiirleri kendilerini göstermektedirler.

Tespit ettiğimiz şiirlerde toprak konusunda ortaya konulan duyular, sezişler ve fikirler, değişik veçheleri ile karşımıza çıkmaktadır. Bunları şöyle gruplandırabiliriz:

Toprağın özü

Canlılar ve fanilik

Toprağın özellikleri, faydaları, vefası

Toprakta görülen olumsuzluklar

.....

Toprağın özü

Her nesneden temiz olan toprak nice sırlar saklar. İnsanların özünde onun çamuru vardır. Canlıların anayurdudur, kâinatın mayasıdır, bütün nebatatın varı, cümle canlının binasıdır. Mahlûkatın besini ondadır. Her bölgede farklı teni vardır.

Canlılar ve fanilik

Toprak, anasır-ı erba denilen dört unsurdan (su, ateş, hava, toprak) birisidir. Büyük İslâm bilgini Fârâbî'ye göre âlem var olmazdan evvel bu dört unsur madde

olmayıp saf suretler halindedirler ve devamlı hareket etmektedirler. Bu hareketlenmelerin sonucunda kâinat vücut bulmuştur. Bu husus ilk çağlardan beri insanların zihnini meşgul etmiş, filozoflar birtakım görüşler ortaya koymuşlardır.

Ülkemizde âşıklar da edindikleri bilgileri çerçevesinde bu hususa kayıtsız kalmamış; şiirlerinde âlemin, canlıların ve insanın aslı ile ilgili bilgi, düşünce ve duygularını bunu dile getirmişlerdir. Sivaslı âşıkların da toprak-canlı-insan çerçevesinde bir hayli ifadeleri vardır. Bunları şöyle özetleyebiliriz:

Toprak, insanlar için aslî unsurdur. Onunla vücut bulmuştur ve sonunda yine aslına dönecektir. Âşık Veysel'in;

“Aslıma dönüp de toprak olunca
Çiçek olup mezarımı süslerim”

sözlerinde bu inanç, taçlanmış olarak karşımıza çıkar. Bir bakıma toprak, Ruhsatî'nin söylediği gibi “adam etine susamış”tır; başı üzerinde gezdirdiği, kendisine ait olan nesneleri kucaklamak için kollarını açıp yollarını gözlemektedir, gelenle sevinir, gidenle ağlar. Toprağın kucağına yatan bir daha ayrılmaz. Yedikleriyle doymak bilmez.

Her canlı ölümlüdür. Elli yıl da yüz yıl da yaşasa toprağa dönecektir. Canlıların gerçek yurdu topraktır. Bu bakımdan dünyanın malına, servetine tutkun olmamak gerekir. Bunun için fert olarak, millet olarak, devlet olarak kavgaya, varlıkların en şerefli olan insana zulmetmeye, öldürmeye gerek yoktur. Toprak, sinesinde nice peygamberi, veliyi, yiğitler ve güzeller barındırır. Yârdır, uğrunda ölünür.

Toprağın özellikleri, faydaları, vefası

Bütün canlılar hayatta iken de ölü iken de toprakla hemhaldir. Bitkiler, kurtlar, kuşlar her ne kadar canlı varsa varlıklarını, hayatîyetlerini başta toprağa borçludur. Kara toprak olmasa ne bir canlı olur ne bitki biter, ne bir gül açılır ne bülbül öter, ne rüzgâr eser, ne sular çağlar. Kara toprak olmasa binlerce mahlûk hâsıl olmazdı. İnsanlara en büyük ziynettir.

Dağlar, kayalar toprağın çatısıdır. Dertlidir, bağı yaraktır. İnsanların yorganıdır.

Kara toprak renklerle allanıp pullanır. Bağrında ağaçlar elvan çiçekler biter, dünyayı Cennet gibi süsler. Maden, arı, kovan, bal vs. ne gibi mahsul varsa toprak sayesinde. Her derde şifa ondadır. Üzerinde envai çeşitli hayvan barınır, canlılar ondan rızıklanır. Bire bin verir. Bir çekirdeği dört bostan haline getirir. Sabrı ve cömertliği tükenmez. Toprağa yüz-bin defa şükran duymak gerekir. Bütün mikroplar paklar. Bütün mahlûkatı yaşatır ve sonunda bir ana olarak bağına basar. Cümle hizmet topraktır. Ne gücenir ne diyet ister. Hiç bir yâr onun kadar vefalı değildir.

Toprak canlılar nimet verir, cömerttir, hayatın aslî unsurudur. Beşer bir türlü onun kıymetini bilmemektedir. Bu kadar cömert, vefalı nesne olan toprağın değerini bilmemektedir. Hor kullandığı için, çürütmektedir.

Hoyrat el, yaralayıp bağı eğer. Kazma ile belle karnın yardıkça, yüzünü tırnakla elle yırtıkça, ona işkence ettikçe, parça parça böldükçe, üstüne pisleyip kirlettikçe toprak yine de suskundur, sadece güler ve insanlara vefasını gül ile gösterir.

Toprakta görülen olumsuzluklar

Âşıklar kimi zaman toprağın kendilerine olumsuz davrandığını algılamışlardır. Aslında bunlar canlı-toprak ilişkisinde gayet tabii olan seyirlerdir. İnsanların algısı bu yöndedir.

Âşıklar tarafından gül bitiren toprağın diken de bitirmesi, açgözlü tavrı ile nice canlar alması, insanların ahüzarını artırması, cesedi bünyesinde çürütmesi, insanların ne hal ile biriktirdiği servetleri boşa çıkarması, yanardağlarıyla, depremleriyle yuvalar bozması, insanlara kara günler yaşatması olumsuzluğu olarak değerlendirilmiştir.

.....

Toprak mütevazılığın, sembolüdür.

Hayatın aslî sebebidir, verimli olmasının yanında kusurları örtme gibi de bir ulvilîğe sahiptir. Hz. Âdem'den sonra insanlık ve hayat, Nuh Peygamber'in gemisinin toprakla buluşmasıyla tekrar başlamıştır.

Devir nazariyesine göre dünyaya gelen varlık ilk önce cemad (cansız)dır. Sonra nebat, daha sonra hayvan, en sonra insan şeklinde vücut bulur.

İnsan, en yüce mertebededir, çünkü en son ve en mükemmel varlıktır. Onun içindir ki insanın bulunduğu mevki, en son durak olarak kabul edilmiştir.

Mahlûkların en şerefli olan, aslı toprak olan insan için icrası en zor şey, Cengiz Aytmatov'un deyişiyle "her gün insan olabilmek"tir.

DİZİN

Toprağın özü

Sinende bilinmez çok sırrın vardır. . (Ali Kabadayı)

Ekmeğim aşımsın, meyvemsin, suyumsun. (Ali Kabadayı)

Her nesneden temizdir. (Meslekî)

İnsanların özünde onun çamuru vardır. (Alenî)

Hava ve güneşle anlam kazanır. (Alenî)

Yağmur yağınca ırmakların suyu çoğalınca yüzü güler. (Alenî)

Toprak anayurtttur. (Ali Akış)

Senden halk oldum. (Ali Kabadayı)

Ömrün sonsuzdur, sana ölüm yoktur. (Ali Kabadayı)

Tanrı'nın gizli hikmeti vardır. (Aydın Kubatlar-1)

Aslımız topraktır (Furkanî)

Hamurumuz topraktır. (Furkanî)

Yaradan'ın umumi kulu topraktır. (Gulyanî)

Toprak aslın bilir bizler saparız. (Gulyanî)

Dirilecek ölü topraktır. (Gulyanî)

Âdem babamızın çamuru sendendir. (İbrahim Aydın-1)

Dili başka muammadır. (İhlasî)

Kâinatın mayasıdır. (Ozan Derya-3)

Canlıların anasıdır. (Ozan Derya-3)

Cümle canlının binasıdır. (Ozan Derya-3)

Mahlûkatın besini gıdasıdır. (Ozan Derya-3)

Ondan yaratıldık üredik. (Ozan Derya-3)

İrili ufaklı çok dağı vardır. (Şevki Kayaduran)
 Her bölgede farklı tenin var senin. (Şevki Kayaduran)
 Çözülmedik nice sırrı vardır. (Şevki Kayaduran)
 Bütün nebatatın varıdır. (Meslekî)
 Sayılmayacak kadar çeşitli deseni vardır, (Sefil Selimî)
 Her şeyi bağrında gizler. (Talip Kılıç)

Canlılar ve fanilik

Ormanın, çiçeğin, türlü kuşun vardır. (Ali Kabadayı)
 Cesedim topraktır özüm güneştir. (Veysel-2)
 Nebinin velinin yeri topraktır. (Meslekî)
 İnanan insanın yâri topraktır. (Meslekî)
 Çürüyen cesedin sırrı topraktır. (Meslekî)
 Her nesneden bize yakın olan topraktır. (Meslekî)
 Kollarını açıp bizi gözler. (Sefil Pınar-2)
 Toprak, gelenle sevinir, gidenle ağlar. (Sefil Selimî)
 Tartısı eksilmez kısalıp uzar. (Sefil Selimî)
 Kucağına yatan âşık ayılmaz. (Sefil Selimî)
 Bizi başının üstünde gezdirir. (Talip Kılıç)
 Öleni kefenle bezler. (Talip Kılıç)
 Anamı, babamı bağrına bastı. (Talip Kılıç)
 Toprak kaderim, talihim, yazımdır. (Yurdağül Erdoğan)
 Kemiğim de etim de sendendir. (Yurdağül Erdoğan)
 Aslıma karışıp toprak olunca, çiçek olur mezarımı süslerim. (Veysel-2)
 Kanımız senin uğruna akar. (Yurdağül Erdoğan)
 Birgün sonumuz sana dönecektir. (Yurdağül Erdoğan)
 Koynunda yiğitler güzeller yatar. (Yurdağül Erdoğan)
 Her gün canlıları “Gel gel” diye sesler, ondan kurtulan yoktur. (Alenî)
 Nice Süleyman’lar, nice koç yiğitler onda yaşamıştır. (Ali Akış)
 Gerçek yurt mekân topraktır (Furkanî)
 Ölünce sarar, kucaklar (Garip Koçak)
 Kara toprak meskenimdir. (Garip Koçak)
 Savururlar harmanını, bakmışsın ki topraktasın. (Haydarî)
 Toprağını eşer kazma, bakmışsın ki topraktasın. (Haydarî)
 Annen baban toprak oldu, Sen de toprak olacaksın. (İbrahim Aydın-2)
 “Dünya benim” diyen toprak oldu. (İbrahim Aydın-2)
 Malın paran fayda vermez toprak olacaksın. (İbrahim Aydın-2)
 İster elli ister yüz yaşa toprak olacaksın. (İbrahim Aydın-2)
 Kara toprakta kimler geldi geçti. (Ozan Derya-4)
 Ötüşen kuşlar toprağa seslenir. (Ozan Derya-4)
 Senden geldik yine sana varılır. (Şevki Kayaduran)
 Bağrında yatacak nice sağı vardır. (Şevki Kayaduran)
 Asırlarca bunca insanı yedi, doymadı. (Ozan Derya-2)
 Nice nebileri, veliyi yedi, doymadı. (Ozan Derya-2)
 Nice yiğitleri, uluyu yedin, neden doymadı. (Ozan Derya-2)
 Keremullah Veche Ali’yi yedin, doymadı. (Ozan Derya-2)
 Nice güzeller yedi doymadı. (Ozan Derya-2)

Nice mahlûkatı yuttu. (Meslekî)

Toprağın özellikleri, faydaları, vefası

Adı karadır gülleri beyazdır. (Alenî)
 Anadır, insan kol açıp sarılır. (Sefil Pınar-1)
 Arı, kovan, bal topraktır. (Gulyanî)
 Bağrında ağaçlar çiçekler biter. (Yurdagül Erdoğan)
 Baharda her tarafı süslenir. (İbrahim Aydın-1)
 Bahçe ile bağlarını süsler. (Sağlam)
 Bana türlü türlü meyve yetirdi. (Veysel-1)
 Bazen yeşillendin bazen tozuttun. (Alenî)
 Ben, sen var iken varım. (Sefil Pınar-1)
 Benim sadık yârim kara topraktır. (Veysel-1)
 Beşer bir türlü onun kıymetin bilmiyor. (İhlasî)
 Bin türlü renkle allanır pullanır. (Gulyanî)
 Bir çekirdek verdim dört bostan verdi. (Veysel-1)
 Bir lütuftur. (Aydın Kubatlar-2)
 Bir tohum atarız sen on verirsin. (Şevki Kayaduran)
 Bire bin verir. (Emin Kuzucular)
 Bu dünyayı Cennet gibi süsler. (Alenî)
 Bulutlar ondan hasıl olur. (Ozan Derya-3)
 Bunca fenni icadı sende bulduk. (Ali Kabadayı)
 Bunca varlık hayat sende bulur. (Ali Kabadayı)
 Bütün kusurumuzu gizliyor. (Veysel-1)
 Bütün mikropları paklar. (Emin Kuzucular)
 Canlılar nimetini hep ondan alır. (Bağrıyanık)
 Canlılar, hep üstünde beslenir. (İbrahim Aydın-1)
 Cümle hizmet topraktır. (Aydın Kubatlar-1)
 Cümle mahlûkatı misafir eder. (Alenî)
 Cümle mahlûkatı misafir eder. (Alenî)
 Cümle yaratığa kısmeti o verir. (Aydın Kubatlar-1)
 Çeşitli madenler renkli boyalar topraktır. (Gulyanî)
 Çok da cömert olan bir huyun vardır. (Ali Kabadayı)
 Dağlar, kayalar toprağın çatısıdır. (Gulyanî)
 Dağlar, kayalar Toprağın çatısıdır. (Gulyanî)
 Derdine yanar; bağı parça parçadır. (Alenî)
 Dünyada senden özge dostum yoktur. (Ali Kabadayı)
 Ekilen tohum onda biter. (Furkanî)
 Ekin ekilir, tarla biçilir. (Kasım Ülger)
 Ekmeğim aşım ondan gelir. (Emin Kuzucular)
 Ekmeğim, yemeğim, tuzumdur. (Yurdagül Erdoğan)
 Elvan çiçek mor menevşe yetirir. (Talip Kılıç)
 Envai çeşitli hayvan barınır, rızkı onda bulur. (Şevki Kayaduran)
 Fidanlar, toprakta kökler salar. (Bağrıyanık)
 Gördüklerine şahittir. (Alenî)
 Hakk'ın gizli hazinesi topraktır. (Veysel-1)

Hayatın neşesi tadı sendedir. (Ali Kabadayı)
 Her derde şifa ondadır. (Aydın Kubatlar-1)
 Her gün beni tepesinde götürdü. (Veysel)
 Her gün kazma ile kazılır. (Ali Akış)
 Her gün kazma ile kazılır. (Ali Akış)
 Her ne arar isen toprakta vardır. (Ozan Derya-4)
 Her türlü isteğim topraktan aldım. (Veysel-1)
 Hiç bir yâr onun kadar vefalı değildir. (Emin Kuzucular)
 Hor kullanılırsa çürür. (Aydın Kubatlar-2)
 Hor kullanılırsa çürür. (Aydın Kubatlar-2)
 Hoyrat yaralayıp bağrını eşer. (İhlasî)
 Höllük olup bele sarılırsın (Furkanî)
 İçilen yenilen ondan türemiştir. (Aydın Kubatlar-1)
 İnsana yatak yorgandır. (Sefil Pınar-1)
 İnsanın derdini ondan başka kimse almaz. (Ali Akış)
 İnsanlar üzerinde hayat bulur. (Bağrıyanık)
 İnsanlara en büyük ziynettir. (Aydın Kubatlar-2)
 İşkence yaptıkça bana gülerdi. (Veysel-1)
 Kara toprak olmasa binlerce mahlûk hâsıl olmazdı. (Ozan Derya-1)
 Kara toprak olmasa ne bir canlı olur ne bitki biter, ne bir gül açılır ne bülbül öter, ne bir güneş vurur dağlar yeşerir, kara toprak olmasa, ne rüzgâr eser, ne sular çağlar. (Ozan Derya-1)
 Kara toprak, hakikatli yârdır. (Şevki Kayaduran)
 Kazma ile belle karnın yardım, yüzün tırnakla elle yırttım, yine de beni gülle karşıladı. (Veysel-1)
 Kimisi bel vurur kimisi kazar, ben olsaydım haşa toprak olmazdım. (İhlasî)
 Kolunu açmış yollarımı gözlüyor. (Veysel-1)
 Mezara kerpiç olur. (Kasım Ülger)
 Muhtaç bile üstüne pisliyor iken, ben olsaydım haşa toprak olmazdım. (İhlasî)
 Ne gücenir ne diyet ister. (Aydın Kubatlar-2)
 Ne kadar kirlitse yine arınır. (Şevki Kayaduran)
 Nice madenleri saklar. (Alenî)
 Nicelerini barındırır, besler. (Alenî)
 Ondan başka dost yoktur. (Yurdağül Erdoğan)
 Ondan faydalanıp büyüdün kara toprağı hor görme. (Sağlam)
 Ormanın, çiçeğin, türlü kuşun vardır. (Ali Kabadayı)
 Ölüm altta dirim üstte barınır. (Şevki Kayaduran)
 Ölünce bizi kucaklar, sarar. (Ali Akış)
 Parça parça bölüp üzene suskundur. (İhlasî)
 Sabrı ve cömertliği tükenmez. (Aydın Kubatlar-1)
 Sadık dosttur. (Alenî)
 Sadık dosttur. (Furkanî)
 Sadık yârim kara topraktır (Veysel-1)
 Sayısız ağaçlar meyve bitirir. (Talip Kılıç)
 Sen her şeyimsin. (Ali Kabadayı)
 Seni anlamayan insanlar kördür. (Ali Kabadayı)
 Sirtında, fabrika evler düzdürür. (Talip Kılıç)

Sinesinde peygamber, veliler yatırır. (Talip Kılıç)
 Sürerken incitip ezene suskundur. (İhlasî)
 Şehide vatan; insanlara yerdir. (Emin Kuzucular)
 Şehide vatan; insanlara yerdir. (Emin Kuzucular)
 Şeker, hurma topraktır. (Sağlam)
 Tabiata hayat verirsin. (İbrahim Aydın-1)
 Toprağa yüz-bin defa şükran duymak gerekir. (Aydın Kubatlar-1)
 Toprak ana her derde dermandır. (Sefil Pınar-1)
 Toprak gibi büyük nimet yoktur. . (Ali Kabadayı)
 Toprak güzel yorgandır. (Emin Kuzucular)
 Toprak güzel yorgandır. (Emin Kuzucular)
 Toprak, cömert sinesinde nice can besler. (Aydın Kubatlar-2)
 Topraktan ayrılısam nerde kalırım? (Veysel-1)
 Tüm varlık sonunda toprağa düşer. (İhlasî)
 Türü yemişler verir. (Ali Akış)
 Uğrunda ölünür. (Emin Kuzucular)
 Uzatılan eli boş çevirmez. (Aydın Kubatlar-2)
 Üstünde çiğneyip gezene suskundur. (İhlasî)
 Üstünde Dikenli çalılar biter. (Alenî)
 Üstünde her türlü nimet biter. (Alenî)
 Üzerinde bin bir çeşit bağı vardır. (Şevki Kayaduran)
 Üzerinde çok şehitlerin yeri bilinmez. (İhsan Ceran)
 Üzerine güller ekilir. (Kasım Ülger)
 Verdiği nimetler dünyaya yeter. (Yurdağül Erdoğan)
 Yağmur yağar ovaları ıslanır. (İbrahim Aydın-1)
 Yağmurla bereketlenir. (Alenî)
 Yâdır. (Garip Koçak)
 Yayla sularından içilir. (Kasım Ülger)
 Yetmiş iki renkli gül topraktır. (Gulyanî)
 Yuva, tuğladan kerpiçten örülür. (Furkanî)

Toprakta görülen olumsuzluklar

Üstünde gül de bitirir diken de. (Alenî)
 Bir günde nice canlar alır. (Ali Akış)
 Yanardağlarıyla isyan edince, tüm çevresini yakar. (Alenî)
 Çok açgözlüdür; dünyaya geleni yutar, doymak bilmez. (Alenî)
 Adem'den beri nice kahramanlar çürüttü. (İhsan Ceran)
 Cesedini sıkır çürütür. (İhsan Ceran)
 Asırlarca nice mertleri yer, doymaz. (Ozan Derya-2)
 Kiminin ahu zarını artırdı. (Ozan Derya-2)
 Kiminin yârini elinden aldı.. (Ozan Derya-2)
 Kimisinin bütün varını alır. (Ozan Derya-2)
 Ana bacı kardeş demez, yer. (Ozan Derya-2)
 Besleyip büyütüp birer birer yer. (Ozan Derya-4)
 Büyüttüğü nice ağaçları sonunda çürütür, birer birer yer. (Ozan Derya-4)
 Bunca insanı büyütüp besleyip birer birer yer. (Ozan Derya-4)

Bazen deprem ile yuva bozdurur. (Talip Kılıç)
 Nice kimselerin neslini kesti. (Talip Kılıç)
 Karnı doymaz. (Talip Kılıç)

METİNLER

1

Alenî (Ali Vişne, Kangal Kurtoğlu Köyü, 1949-)

Sen Kara Toprak

Çamurun var insanların özünde
 Sadık dostsun ozanların sözünde
 Ne çileler çektim dağın yazında
 Gördüğüne şahit sen kara toprak

Dikenli çalılar üstünde biter
 Adın kara güllerin beyaz yeter
 Gökten yağmaz ise senden ne biter
 Parça parça bağrın yan kara toprak

Cümle mahlukatı misafir ettin
 Bazen yeşillendin bazen tozuttun
 Doymak bilmez misin geleni yuttun
 Ne kadar aç gözsün yen kara toprak

Cennet gibi bu dünyayı süslersin
 Niceleri barındırır beslersin
 Günde kaç kez gel gel diye seslersin
 Kurtulan yok senden yön kara toprak

Nice madenler saklıdır sende
 Üstündeki biten gül de diken de
 O yanar dağların isyan edende
 Yakarsın çevreni tüm kara toprak

Havasız güneşsiz neyin olurdu
 Ağaçların kurur gülün solardı
 Yağdı yağmur ırmakların çoğaldı
 Güldü yüzün gayri ten kara toprak

ALENÎ gel bu gafletten uyan sen
 Hem översin kazma ile döven sen
 Üstünde biten nimeti sen
 Hakkını helal et can kara toprak²

² Alim Yıldız, *Sivashlı Şairler Antolojisi*, Sivashlılar Vakfı Yay., İstanbul, 2003, s. 343.

2

Ali Akış (Yıldızeli-Kıvşak Köyü, 1929-1990)

Dostum Allah

Dost dost diye nicesine yalvardım
Dostum Allah anayurdum topraktır
Senden başka kimse almadı derdim
Dostum Allah anayurdum topraktır

Nice Süleyman'lar sana bakındı
Nice koç yiğitler gülün kokundu
Aşkın yeli ciğerime dokundu
Dostum Allah anayurdum topraktır

Oyalanıyoruz daim üstünde
Kazmayla kazarız hem günde günde
Nice canlar alıyorsun bir günde
Dostum Allah anayurdum topraktır

Ulu Tanrı cüml'âlemi görüyor
Kara toprak türlü yemiş veriyor
Âkıbeti yine bizi sarıyor
Dostum Allah anayurdum topraktır

Âşık ALİ daim yalvar Allah'a
Söylersin sözünü hiç yetmez baha
Bir gün olur ten karışır toprağa
Dostum Allah anayurdum topraktır³

3

Ali Kabadayı (Divriği- Diktaş köyü, 1939-)

Toprak

Bunca varlık sende bulur hayat
Sendedir hayatın neşesi tadı
Sende bulduk bunca fenni icadı
Toprak gibi büyük nimet nerde var

Kalay bakır altın gümüş, demirin

³ Alim Yıldız, *Sivashlı Şairler Antolojisi*,

Petrol akaryakıt, boldur kömürün
Sana ölüm yoktur sonsuz ömürün
Toprak gibi büyük nimet nerde var

Ebediyen tükenmeyen işin var
Dört mevsimin bahar yazın kışın var
Ormanın, çiçeğin, türlü kuşun var
Toprak gibi büyük nimet nerde var

Tapıyorum sana sen her şeyimsin
Senden olduk biz de deme neyimsin
Ekmeğim aşımsın meyvem suyumsun
Toprak gibi büyük nimet nerde var

Seni anlamayan insanlar kördür
Sinende bilinmez çok şeyin sırdır
Çok da cömert olan bir huyun vardır
Senin gibi büyük nimet nerde var

ÂŞIK KABADAYI hikmet-i Huda
Ben senden halk oldum bu canım feda
Senden özge dostum yoktur dünyada
Toprak gibi büyük nimet nerde var⁴

4

Aydın Kubatlar (Şarkışla-Ortaköy, 1942-21 Ocak 2015)

Sende Var mı

Tanrının gizli hikmeti
Toprakta var sende var mı
Tükenmez sabır cömertlik
Toprakta var sende var mı

Topraktandır cümle hizmet
Ne cimri ne alır rüşvet
Cümle yaratığa kısmet
Toprakta var sende var mı

Teşekkür et yüz-bin defa
Her derdine onda şifa
Dostluk gösterene vefa
Toprakta var sende var mı

⁴ Gurbetçi Âşık Ali Kabadayı, *Yüreğimin Şiirleri*, BRC Basım, Ankara, 2009, s. 65.

Ondan türemiş sevdiğin
Hem içtiğin hem yediğin
Adına Cennet dediğin
Toprakta var sende var mı

AYDIN uğraşma yabanla
Toprağın dilinden anla
Hoş geçinmek her insanla
Toprakta var sende var mı⁵

5

Aydın Kubatlar

Toprak Bir Lütuftur

Toprak bir lütuftur eğer bilersen
Tanrıdan bir başka himmetin mi var
Mirasyedi gibi alır-satarsın
Topraktan ziyade ziynetin mi var

Elin uzandıkça toprak veriyor
Sana hizmet için gün gün eriyor
Sen hor kullandıkça o da çürüyor
Akıldan zorun mu cinnetin mi var

Kulağına denen söze kanarsın
Gördüğün gerçeğe gözün yumarsın
Hak'tan daha başka neler umarsın
Dünyadan bir başka cennetin mi var

AYDIN bu ihsana saygını göster
Toprak ne gücenir ne diyet ister
Cömert sinesinde nice can besler
Topraktan gayrıya minnetin mi var

6

Bağrıyanık (Ali Özkur Sivas-Doğanca Köyü, 1952-)

Toprak

Toprakta fidanlar kökler salıyor

⁵ M Aydın Kubatlar (Ağdemir) *Gam Değil*, EMOD Yay., Ankara 2015 s 110.

Rüzgârlar dalından nemler alıyor
İnsanlar dibinde hayat buluyor
Hayattır toprağın kanı bilesin

Güneşin ışığı toprakta kalır
Canlılar nimetin hep ondan alır
Topraktan gelenler toprağa döner
Söylenir toprağın şanı bilesin

BAĞRIYANIK der ki ben de toprağım
Fidanında duran yeşil yaprağım
Yine toprak olur en son durağım
Atamız topraktır tanı bilesin⁶

7

Emin Kuzucular (1968 yılın da SİVAS ili Şarkışla ilçesi Akçakışla beldesi)

Toprak Ana

Sen kadar vefalı değil hiçbir yar
Şehide vatansın insanlara yer
Koynunda yatacak bana da yer ver
Ne güzel yorgansın hey toprak ana
Sana sevdalıyım duy toprak ana

Ecdadımın eserisin bilirim
Gerekirse uğrunda da ölürüm
Bana yârdın tek sana yâr olurum
Bire bin verirsin ey toprak ana
Sana sevdalıyım duy toprak ana

İnsanım mayamı saklayan sensin
Bütün mikropları paklayan sensin
Âdemden evveli yaşayan sensin
Şu sırrın sebebi ney toprak ana
Sana sevdalıyım duy toprak ana

Yararlıdır humusun da taşın da
Rızkım gizli çiğnediğim döşünde
Senden gelir ekmeğim de aşımda
Sebep sensin veren hayy toprak ana
Sana sevdalıyım duy toprak ana
Sana sevdalıyım duy toprak ana⁷

⁶ Doğan Kaya, Sivas Halk Şairleri, Sivas Valiliği Yay., Sivas, 2009, C. I, s.

8

Furkanî (Turan Yıldırım, Yıldızeli-Tat Köyü, 1965-)

Topraktır Toprak

Bilen bilir bilmeyene sözüm yok
Aslımı sorarsan topraktır toprak
Tahta tahtta malda mülkte gözüm yok
Yurt mekân kurarsan topraktır toprak

Veysel övmüş söyleniyor dillerde
Kokar burcu burcu açan güllerde
Höllük olur sarılırsın bellerde
Yâr deyip sararsan topraktır toprak

Mevla'nın lütfuyla yemyeşil ova
Tuğladan kerpiçten örülür yuva
Birçok hataları kapatır sıva
Harç edip karasan topraktır toprak

Hangi Âdem uzanıp da yatmadı
Hangi tohum ekildi de bitmedi
Hangi fidan dikildi de tutmadı
Belleyip yararsan topraktır toprak

FURKANÎ'yem topraktandır hamurum
Hemi iskeletim hem de omurum
Velhasılı öldüğümde kuburum
Sadık dost arasan topraktır toprak⁸

9

Garip Koçak (Kangal-Kertme Ağcamescit Köyü, 1944-)

Kara Toprak

Arayıp bulmaz istersen beni
Gel gör ki meskenim var kara toprak
O zaman anlarsın dünya fani
Sensin şimdi bana yar kara toprak

⁷ Bekir Âlim vd., *Şairler Seçkisi Şiir Antolojisi*, Sivas Yazarlar ve Şairler Derneği Kültür Yayınları, Sivas, 2013, C. 4, s. 486.

⁸ Doğan Kaya Arşivi (Derleyen: Gökhan Türk).

Dönüp başucumda kalasın
 Bende değil kusur sende bilesin
 Kurt düşe yarana bakıp üzülesin
 Sensin şimdi bana yar kara toprak

Ah ettikçe çıksın yanık dumanların
 Allah bile duymasın ah-ı amanların
 Bir su bile vermesin yakın dostların
 Sensin şimdi bana yar kara toprak

GARİP'im dost elinden yanık bağrım
 Dilerim Mevla'dan çeksın intizarım
 Şimdi anladım ki bir sadık yârim
 İncitme beni sar yavaş kara toprak⁹

10

Gulyanî

Toprak

O insana insan ondan et oldu
 İnek oldu koyun oldu süt oldu
 Ekin oldu görel oldu ot oldu
 Yaradanın umum kulu topraktan

Buğday ek arpa ek isterse görenge
 Allandır pullandır bin türlü renge
 Atom füzesi hazırlık cenge
 Namlusu mermisi kolu topraktan

Rızık için savaş eder nefisler
 Kötülüğe sebep olur kavisler
 Ormanlar doğayı ne güzel süsler
 Denizi ırmağı gölü topraktan

Fabrika işlerken bacası duman
 Ne olur ilerde gösterir zaman
 Âşık şarkı söyler elinde keman
 Sazının yapısı teli topraktan

Hak için çalışır Hakk' a taparız
 Buğdayı ekeriz ürün yaparız
 Toprak aslın bilir bizse saparız

⁹ Doğan Kaya Arşivi (Derleyen: Esmâ Koçak).

Yetmiş iki renkli gülü topraktan

Toprağın çatısı dağlar kayalar
Çeşitli madenler renkli boyalar
Bizi hem güldürür hemi oyalar
Arısı kovarı balı topraktan

Yok idik yarattı kisveye geldik
Bir yandan yaşadık bir yandan öldük
Hakkı bildik daim hakka yöneldik
Yine dirilecek ölü topraktan¹⁰

11

Haydarî (Haydar Yüksel, Gemerek-Çepni Beldesi, 1950-)

Ölüm

Ecel verir fermanını
Bulamazsın dermanını
Savururlar harmanını
Bakmışsın ki topraktasın

Efkârınla doğrulursun
İnsanlığın duyurursun
Toprak gibi savrulursun
Bakmışsın ki topraktasın

Üç kıtadan uzun yazma
Ölümüne sakın kızma
Toprağını eşer kazma
Bakmışsın ki topraktasın¹¹

12

İbrahim Aydın

Toprak

Bahar gelir her tarafı süslenir
Canlıları hep üstünde beslenir

¹⁰ Doğan Kaya Arşivi.

¹¹ Doğan Kaya Arşivi.

Yağmur yağar ovaları ıslanır
Tabiata hayat verirsin toprak

Âdem babamızın çamuru senden
Varlıklara canı katarsın tenden
Ormanlar kesilir nazlı bedenden
Yaran içerdedir erirsin toprak

Bütün bitkilerin kökleri sende
Acılar sevinçler aynı bedende
Biyologlar keşifleri edende
Kuyular açılır durursun toprak

İBRAHİM'im düştüm ben ah u zâra
Kucaklar açarsın borana kara
Bir günde koyarlar bizi mezara
Türlü alâmeti görürsün toprak¹²

13

İbrahim Doğan

Toprak Olacaksın

Annen baban toprak oldu
Sende toprak olacaksın
Dünya benim diyen ne oldu
Sende toprak olacaksın

Buna seki şüphem yoktur
Cennet cehennem haktır
Gelen azdır giden çoktur
Sende toprak olacaksın

Allah nasip eyle kuran
Bugün yarın gelir sıran
Fayda vermez malın paran
Sende toprak olacaksın

İyi düşün doğru konuş
Akıl ile dolandır baş
İster elli ister yüz yaş
Sende toprak olacaksın

Umudunu Hakk'a bağla

¹² Celalettin Tokmak vd., *Bercesteler*, Gürlar Matbaacılık, Sivas 2010, s. 48)

İster gül ister ağla
İBRAHİM DOĞAN eyi dinle
Sende toprak olacaksın¹³

14

İhlasi (Bekir Akbulut, Kangal Yeşilkale Köyü, 1966-)

Ben Olsaydım

Kimisi bel vurur kimisi kazar
Ben olsaydım haşa toprak olmazdım
Yine de küsmeden oluyor mezar
Ben olsaydım haşa toprak olmazdım

Üstünde çiğneyip gezene suskun
Parça parça bölüp üzene suskun
Sürerken incitip ezene suskun
Ben olsaydım haşa toprak olmazdım

Tüm varlık sonunda toprağa düşer
Hoyrat yaralayıp bağrını eşer
Bir türlü kıymetin bilmiyor beşer
Ben olsaydım haşa toprak olmazdım

Nice nimet ile besliyor iken
Her türlü canlıyla süslüyor iken
Muhtaç da üstüne pisliyor iken
Ben olsaydım haşa toprak olmazdım

İHLASÎ'yim kalemimde bir humma
Ne hikmetler saklı bilirim amma
Çözemedim dili başka muamma
Ben olsaydım haşa toprak olmazdım¹⁴

13 11 2016

15

İhsan Ceran (Yaramış Köyü, 1935-)

Toprak

Eğer düşünürsen Âdem'den beri

¹³ Doğan Kaya Arşivi.

¹⁴ Serhat Sabri Yılmaz *Alacahanlı Halk Şairleri*, Vilâyet Yay., Sivas, 2017, s. 174.

Nice kahramanlar çürüttü toprak
Çok şehitlerin bilinmez yeri
Yüce dağın karın eritti toprak

Can uçup gedince kalır cesedin
Divan kurulunca vardır hesabın
Eğer yok ise fazla sevabın
Sıkar cesedini çürüdür toprak

Kimse bilmez bu dünyanın yaşını
Ne güzel yaratmış dağı taşını
Bu zalım şehirde garip başımı
Sıkar bir gün çürüdür toprak

İki melek gezer seninle bile
İHSAN çektiklerin sen getir dile
Bu dünya kalmaz ki bülbüle güle
Bütün canlı cansız çürüdür toprak¹⁵

16

Kasım Ülger (Acıyurt /1932-)

Kara Toprak

Ağzın açmış yolum gözler
Ağlaşıyor gelin kızlar
Yavrularım beni özler
Aldın beni kara toprak

Güller ekdim üzerine
Kerpiç oldun mezarıma
Nasıl kıydın ozanına
Aldın beni kara toprak

Ekin ekdim tarla biçtim
Sadık diye seni seçtim
Yayla sularından içtim
Aldın beni kara toprak

Hakk'ın emri yerin bulur
ÂŞIK KASIM toprak olur
Yavrularım yetim kalır
Aldın beni kara toprak

¹⁵ Doğan Kaya Arşivi.

17

Şevki Kayaturan (Ulaş Gürpınar Köyü, 1964-)**Kara Toprak**

Bir tohum atarız sen on verirsin
 Hakikatli yarsın sen kara toprak
 Elin yüzün yırtsak sen gül verirsin
 Hakikatli yarsın sen kara toprak

Ölüm altta dirim üstte barınır
 Ne kadar kirletsek yine arınır
 Senden geldik yine sana varılır
 Hakikatli yarsın sen kara toprak

Üzerinde bin bir çeşit bağın var
 İrili ufaklı ne çok dağın var
 Bağrında yatacak bunca sağın var
 Hakikatli yarsın sen kara toprak

Çeşit çeşit bitkin gülün var senin
 Her bölgede farklı tenin var senin
 Çözülmedik nice sırrın var senin
 Hakikatli yarsın sen kara toprak

Envai çeşitli hayvan barınır
 Rızkın sende bulur karnın doyurur
 Rabbim ayıp örter diye buyurur
 Hakikatli yarsın sen kara toprak

KAYATURAN bir gün olur postumla
 Kefen giyer getirirler üstümle
 Yatarım bağrında bende dostumla
 Hakikatli yarsın sen kara toprak¹⁶

18

Ozan Derya (Sabri Durukan, Karaçayır Kasabası, 1941-)**Toprak Olmasa**

¹⁶ Celalettin Tokmak vd., *Şâirler İkliminden Berceste Şiirler III*, Zirve Yay., Sivas, 2012, s. 106.

Ne bir canlı olur ne bitki biter
Dedikleri kara toprak olmasa
Ne bir gül açılır ne bülbül öter
Sevdikleri kara toprak olmasa

Ne bir güneş vurur yeşerir dağlar
Ne ölüm olurdu ne insan ağlar
Ne rüzgâr eserdi ne sular çağlar
Kara gördükleri toprak olmasa

Ne sultan olurdu ne olur şahlık
Ne sevinç olurdu ne feryat ahlık
Nerden hâsıl olsun binlerce mahlûk
Değer verdikleri toprak olmasa

Ne küçük olurdu ne büyük ulu
Ne kâmil olurdu ne cahil deli
Nerden konuşurdu DERYA'nın dili
Bina ördükleri toprak olmasa¹⁷

19

Ozan Derya

Neden Doymuyorsun

Asırlarca yedin bunca insanı
Neden doymuyorsun sen kara toprak
Senin için oldu insanlar fani
Neden doymuyorsun sen kara toprak

Nice Nebileri veliyi yedin
Nice yiğitleri uluyu yedin
Keremullah Vechi Ali'yi yedin
Neden doymuyorsun sen kara toprak

Doymadın ezelden ezeli yedin
Bu benim kanunum kuralım dedin
Nice güzellerden güzeli yedin
Neden doymuyorsun sen kara toprak

İnsanlar toprağa çok emek verdi
Toprakla örtüldü insanın derdi
Asırlarca yedin merdanı merdi
Neden doymuyorsun sen kara toprak

¹⁷ Doğan Kaya Arşivi.

Kiminin artırdın ahu zararını
 Kiminin elinden aldın yârini
 Kimisinin aldın bütün varını
 Neden doymuyorsun sen kara toprak

Ana bacı kardeş demedin yedin
 Bu bir emanetti hakkımdı dedin
 OZAN DERYA artık olalım metin
 Neden doymuyorsun sen kara toprak¹⁸

20

Kul Derya

Toprak

Sende var edildi cümle varlıklar
 Kainat mayası sen oldun toprak
 Senden gıda alır suda balıklar
 Canlılar anası sen oldun toprak

Nice mahlûk geldi sende yürüdü
 Dolduruban kainatı bürüdü
 Nice canlı doğdu öldü çürüdü
 Hepisinin binası sen oldun toprak

Sende yok oldular devler mamutlar
 Senden hâsıl oldu gökte bulutlar
 Sana bağlı mahlûkatta umutlar
 Besini gıdası sen oldun toprak

Ne kadar cömertsin toprak anasın
 Senden oldu insanlığın binasın
 Her kişi bilemez toprak manasın
 Âdem'in secdesi sen oldun toprak

Biz de bir canlıyız senden türedik
 Senden olduk yaratıldık üredik
 OZAN DERYA olduk işe yaradık
 Âşığın sevdası sen oldun toprak¹⁹

21

¹⁸ Doğan Kaya Arşivi.

¹⁹ Doğan Kaya Arşivi.

Ozan Derya

Yer Birer Birer

Her ne arar isen ara toprakta
Nice gizli hikmet var birer birer
Kimler geldi geçti kara toprakta
Besleyip büyütüp yer birer birer

Çok eriştik baharına yazına
Toprakta bulunur gizli hazine
İnanmışız gerçeklerin sözüne
Yetirip bitirir yer birer birer

Baharda toprakta bir hayat başlar
Seslenir toprağa ötüşen kuşlar
Toprak büyüttüğü nice ağaçlar
Sonunda çürütür yer birer birer

İnsanlar olmuştur dünyada fani
N'oldu bizden önce gelenler hani
Büyütüp besleyip bunca insanı
Getirip götürür yer birer birer

Nice sular akıp coşar toprağa
Gelen bunca mahluk şaşar toprağa
Bir gün OZAN DERYA düşer toprağa
Eritip çürütür yer birer birer²⁰

22

Meslekî (Ulaş-Şenyurt Köyü, 1858-1940)

Toprak

Dört unsurdan Allah bizi yarattı
Yarattı da kullarını var etti
Nice mahlûkatı bu toprak yuttu
Bütün nebatatın varı topraktır

Gönül yükseklerden uçma gel sakın
Gözünü açınca toprağa bakın
Bize her nesneden topraktır yakın
Dolaşıp geleceğin geri topraktır

²⁰ Alim Yıldız, *Sivash Şairler Antolojisi*,

Anasırın dördtür birisi hava
Çıkıp gökyüzünde yapaman yuva
Telkin meyyit olup mezarda du(v)a
Nebinin velinin yeri topraktır

Semaya yükselme asi değilsin
Tayyar da olamaz düşer ölürsün
Hakikat isteyen toprağa gelsin
Her türlü maddenin varı topraktır

Bu dört anasırın biri de sudur
Bir arif kâmile kalbini yudur
Erenin tûrap ol dediği budur
İnanan insanın yâri topraktır

Anasırın birisi de ateştir
Ölmeden başına çare yetiştir
Ölünce sorarlar farizler kaçır
Bilmezsen cehennem narı topraktır

Kendisi böldürüp kendisi yutar
Ne tarafa kaçsan akıbet tutar
Sonunda cismini bir pula satar
Çürüyen cesedin sırrı topraktır

Gel gönül şimdi biz inelim yere
Türabî olup da erelim sırra
Geçirdim ömrümü eyvah ne çare
Her nesneden temiz arı topraktır

Sen bunları bilmez miydin ezelden
Ben de vazgeçmezdim Benli güzelden
Himmet edip MUSTAFA'yı düzelden
Üstünde gezdiğim kuru topraktır²¹

23

Sağlam (İzzet Sağlam, Zara-Körkut Köyü, 1942-))

Toprak

Gel gardaş hor görme kara toprağı
Şekerinle hurman toprak değil mi
Dalını kırıp da üzme yaprağı
Şu giydiğin urban yaprak değil mi

²¹ Doğan Kaya Arşivi.

Bahçe ile bağlarını süsleyen
 Binbir türlü nimet ile besleyen
 Güzel avaz ile seni sesleyen
 Gel gardaş hor görme kara toprağı

Bir avuç toprak bir de suyundan
 Beşikte üstüne yatıp uyudun
 Ondan faydalanıp şimdi büyüdün
 Gel gardaş hor görme kara toprağı

ÂŞIK SAĞLAM der ki toprağı tanı
 Yaş diye gözünden dökersin kanı
 Senden alır yine o tatlı canı
 Gel gardaş hor görme kara toprağı²²

24

Sefil Pınar(Ahmet Yeğiner, Karaçayır, 1932- 2015)

Toprak Ana

Edep usul erkân olsam
 Toprak ana toprak ana
 Ayağına kurban olsam
 Toprak ana toprak ana

Bulanık aksam durulsam
 Bir dem küssem bir darılsam
 Açsam kollarım sarılsam
 Toprak ana toprak ana

Aşkın oduna yanarım
 Deli Mecnun'a dönerim
 Sen var iken ben de varım
 Toprak ana toprak ana

Mahsulün ben harman sensin
 Yatak sensin yorgan sensin
 Her derdime derman sensin
 Toprak ana toprak ana

Yana yana kavrulur mu
 Esen yele savrulur mu
 PINAR senden ayrılır mı

²² Doğan Kaya Arşivi.

Toprak ana toprak ana²³
11 08 2007

25

Sefil Pınar

Anam Atam Kara Toprak

Sanma felek muradımı verecek
Kement atıp kolum başım yaracak
Kara toprak sinesine saracak
Benim anam atam kara toprak

Avcı martin ile izim izliyorum
Kan akıyor yaralarım sızlıyor
Kollarını açmış beni gözlüyor
Benim anam atam kara toprak

Bunda yalan yoktur âlem görecek
Tanrı bana bu muradım verecek
Mehlem çalıp yaralarım saracak
Benim anam atam kara toprak

Alıp beni gerçeklere katacak
Ninni çalıp kollarında tutacak
Ak göğsümde çayır çimen bitecek
Benim anam atam kara toprak

Bu şaşkın halime bulsun bir karar
Menzilden kâr ettim ömürden zarar
Solarsa çiçeğim gözlerim sular
Benim anam atam kara topraktır²⁴
19 11 1981

26

Sefil Selimî (Ahmet Günbulut, Şarkışla, 1933-2003)

Toprağa

Kara yer üstünde karalı dağlar
Eriyip karışır yine toprağa

²³ Doğan Kaya Arşivi.

²⁴ Doğan Kaya Arşivi.

Gelenle sevinir gidenle ağlar
Çürüyüp karışır yine toprağa

Eksilmez tartısı kısalıp uzar
Elinde kalemi hem yazar bozar
Canlıda cansızda katresi gezer
Üreyip karışır yine toprağa

Çeşitli deseni vardır sayılmaz
Kucağına yatan âşık ayılmaz
Sevdası tatlıdır yense de doyulmaz
Sürüyüp karışır yine toprağa

SEFİL SELİMÎ der dağlardan yıldım
Eriyip çürüyüp yığılı kaldım
Üreyip sürüyüp koynuna daldım
Yürüyüp gideriz yine toprağa²⁵

27

Talip Kılıç (Hocabey Köyü, 1934-)

Toprak

Ana gibi sevgi duyar özünde
Her şeyi bağrında gizleyen toprak
Soğuktan sıcaktan korur her zaman
İnsanı dost gibi özleyen toprak

Başının üstünde bizi gezdirir
Sırtında fabrika evler düzdürür
Deprem ile bazı yuva bozdurur
Öleni kefenle bezleyen toprak

Nice kimselerin neslini kesti
Nicelere düşman nicenin dostu
Anamı babamı bağrına bastı
Onların üstünü düzleyen toprak

Sayısız ağaçlar meyve bitirir
Elvan çiçek mor menevşe yetirir
Sininde peygamber veli yatırır
Rahatlıklar verip gözleyen toprak

Mahlûku birkaç gün konuk eyledin

²⁵ Doğan Kaya Arşivi.

Karnın doymaz yemek için uyladın
İki cihan serverini n'eyledin
TALİB'in yüreğini közleyen toprak²⁶
Reyhan Kılıç'tan

28

Veysel Şatıroğlu

Toprak

Dost dost diye nicesine sarıldım
Benim sadık yârim kara topraktır
Beyhude dolandım boşa yoruldum
Benim sadık yârim kara topraktır

Nice güzellere bağlandım kaldım
Ne bir vefa gördüm ne fayda buldum
Her türlü isteğim topraktan aldım
Benim sadık yârim kara topraktır

Koyun verdi kuzu verdi süt verdi
Yemek verdi ekmek verdi et verdi
Kazma ile dövmeyince kıt verdi
Benim sadık yârim kara topraktır

Âdem'den bu deme neslim getirdi
Bana türlü türlü meyve yetirdi
Her gün beni tepesinde götürdü
Benim sadık yârim kara topraktır

Karnın yardım kazmayınan belinen
Yüzün yırttım tırnağınan elinen
Yine beni karşıladı gülünen
Benim sadık yârim kara topraktır

İşkence yaptıkça bana gülerdi
Bunda yalan yoktur herkes de gördü
Bir çekirdek verdim dört bostan verdi
Benim sadık yârim kara topraktır

Havaya bakarsam hava alırım
Toprağa bakarsam dua alırım

²⁶ Reyhan Kılıç Yetkin, *Âşık Talibî Hayatı, Şahsiyeti, Şiirleri*, Sivas, 2007, s. 101 (Basılmamış Lisans Tezi).

Topraktan ayrılısam nerde kalırım
Benim sadık yârim kara topraktır

Dileğin var ise iste Allah'tan
Almak için uzak gitme topraktan
Cömertlik toprağa verilmiş Hak'tan
Benim sadık yârim kara topraktır

Hakikat ararsan açık bir nokta
Allah kula yakın kul da Allah'ta
Hakk'ın gizli hazinesi toprakta
Benim sadık yârim kara topraktır

Bütün kusurumuz toprak gizliyor
Merhem çalıp yaralarım düzlüyor
Kolun açmış yollarımı gözlüyor
Benim sadık yârim kara topraktır

Her kim ki olursa bu sırra mazhar
Dünyaya bırakır ölmez bir eser
Gün gelir VEYSEL'i bağrına basar
Benim sadık yârim kara topraktır²⁷

29

Veysel Şatıroğlu

Aslıma Karışıp Toprak Olunca

Aslıma karışıp toprak olunca
Çiçek olur mezarımı süslerim
Dağlar yeşil giyer bulutlar ağlar
Göz yüzünde dalgalanır seslerim

Ne zaman toprakta birleşir cismim
Cümle mahlûk ile bir olur ismim
Ne hasudum kalır ne de bir hasmım
Eski düşmanlarım olur dos(t)larım

Evvel de topraktır sonra da adım
Geldim gittim bu sahnede oynadım
Türlü türlü tebdilata uğradım
Gâhi viran şen olurdu pos(t)larım

Benden ayrılınca kin ve buğuzum

²⁷ Doğan Kaya, *Âşık Veysel*, II. Baskı, AKÇAĞ Yay., Ankara, 2011, s. 302-303.

Herkese güzellik gösterir  z m
 Topraktır cesedim g ne tir  z m
 Hava yağmur uyandırır hislerim

 limler  lemi ölçer biçerler
 Hanını hasını eler seçerler
 Bu dünya fanidir konar göçerler
 VEYSEL der ki gel barı ak k slerim²⁸

30

Yurdagül Erdoğan

Toprak

Kemięimde senden etim de senden
 Yoęrulmu  bedenim  z ms n toprak
 Sırtında gezerim ayrılmaz benden
 Kaderim talihim yazımsın toprak

G stersinler senden başka dost varsa
 İnsanoğlu artık gerçeği görse
 Bazen bir tarlasın bazen bir arsa
 Ekmeğim yemeğim tuzumsun toprak

Hep senin uğruna akar kanımız
 Sensin  erefimiz sensin  anımız
 Sana dönecektir bir gün sonumuz
 Yabancı değilsin bizimsin toprak

Yiğitler güzeller koynunda yatar
 Ağaçlar   ekler bağrında biter
 Verdięin nimetler dünyaya yeter
 Dilimde dolaşan s z ms n toprak

Benim bu sırrıma sensin erecek
 En sonunda bir gün sana dönecek
 YURDAGÜL'  kollarıyla saracak
 Benim kefenimsin bezimsin toprak

DEVRIYE: Her varlığın Allah'tan gelip tekrar Allah'a döneceği devir nazariyesinin işlendiği tasavvufi  iir.

²⁸ Doğan Kaya, *  ık Veyssel*, II. Baskı, AKçAğ Yay., Ankara, 2011, s. 248.

Bu nazariyenin temelinde; “*Her şey aslına rucû eder.*” fikri yatar. Nitekim konuyla ilgili olarak zikrettikleri Bakara Suresinin 156. ayeti de “Biz Allah’a aitiz, yine ona döneceğiz.” ifadesiyle bunu teyit etmektedir.

Mutasavvıflara göre devir nazariyesi şu esasları ihtiva eder:

Yaratılmış bütün varlıkların her biri Allah’ın bir sıfatına mazhar olmuştur. Bu varlıklar içinde insan, eşref-i mahlûkattır ve mutlak varlığın yani Yaradan’ın zatına mazhardır. Bir bakıma *zübde-i âlem* (âlemin özü)dir. İnsan bu sıfatları belli merhalelerden geçtikten sonra elde etmiştir. İşte, Allah’ın sıfatlarının bütün kâinattan süzülüp insanda tecelli etme görüşüne *devir nazariyesi* denilir. Devriyeler de bu hadiseyi yani mutlak varlıktan insana ve insandan aslına dönüşe kadar süren devri konu edinirler.